

כתתרי תורה

לק"י • פרשת פינחס ה'תשפ"ב ב'של"ג • גליון קי"ג • הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

כתר מלכות - מאן מלכי רבנן
רבי יחיא ב"ר יוסף כאלף זלה"ה
מרבני עמרמ - י"ז תמוז תשמ"ז
רבי יחיא ב"ר דוד סינאוני זלה"ה
מרבני סינאוני - י"ח תמוז תש"ד
רבי יוסף ב"ר יחיא גמול זלה"ה
מרבני חידאן - י"ח תמוז תשנ"ד
רבי ישראל ב"ר נסים רצאבי זלה"ה
מחכמי רצאבה - י"ט תמוז תש"ד
רבי משה ב"ר סעיד גהסי זלה"ה
רבה של תנעם - י"ט תמוז תשל"ט
רבי יצחק ב"ר יצחק גברא זלה"ה
אב"ד סווד - כ"א תמוז תש"י
רבי עוואן ב"ר שלום אלקיימי זלה"ה
מרבני אכמת בני מנצור - כ"ב תמוז תע"ר
רבי עובדיה ב"ר משה הלוי זלה"ה
רבה של קרית עקרון - כ"ב תמוז תשמ"ב

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

לע"ג מרן הגאון הגדול רבי שמריהו יוסף חיים בן מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זלה"ה • ידיד ורע אשר שמחת התורה שבלבו ועל פניו האירה כל סביבותיו, זכה להרבות תורה ולהעמיד בני מדרשות לשקידתה הרב רפאל אליהו אליעזר זצ"ל ביבלט"א הרב צבי בלאט שליט"א • דודי הרב אברהם ב"ר דוד בדיחי זצ"ל, הרב אלעזר עוזרי זצ"ל בן בילחט"א רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גהסי זצ"ל, הרב ישראל ב"ר יהודה זצ"ל, מרת אסתר ב"ר יחיא גרישי ע"ה ומרת יהודית ב"ר יוסף שרעבי ע"ה • ולזכות הרב אברהם ב"ר שלמה שליט"א, הרב אהרן ב"ר יוסף שליט"א, הרב נפתלי אריה בן יחיא שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א הרב גבריאל ב"ר שלום שליט"א ומיכל ב"ר ישי תח"ל רפ"ש במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ולהצלחת ההצלת אחינו בני ישראל, הנתונים בצרה ובשביה באוקראינה ובשאר רלויותיהם, המב"ה יוציאים מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויזכנו לגאולה השלימה בקרוב, אב"ר.

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומיסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיא ב"ר יצחק עומיסי זלה"ה - נלב"ע כ"ז אלול התש"פ י"ז בתמוז ותשעה באב שחלו בשבת ונדרחו ליום ראשון, האם הן תשלומין

א] בשנה זו חלים י"ז בתמוז ותשעה באב בשבת. ונחלקו רבותינו, האם התענית ביום ראשון נחשבת תשלומין לשבת (עייני שו"ת אבני נזר סי' תכ"ו), או שמעיקרא תיקנו חכמים כך, שכשיחול בשבת, התענית והאבילות יהיו למחרת ב"ח תמוז ועשירי באב (שו"ת הרשב"א ח"א סי' תק"כ).

וישנם כמה דינים התלויים במחלוקת זו. א. קטן שנעשה בר מצוה ביום ראשון - אם התענית ביום ראשון היא תשלומין, הרי הוא פטור מלהתענות ביום ראשון כיון שבשבת היה עדיין קטן, אך אם כך תיקנו מעיקרא שתחול התענית ביום ראשון, ביום ראשון הוא כבר גדול ומחויב בתענית. ב. שבוע שחל בו תשעה באב - אם עיקר תענית תשעה באב הוא בשבת, יהיה דין שבוע שחל בו בשבוע שלפניו, אך אם מעיקרא נתקנה התענית ביום ראשון, לא יהיה דין שבוע שחל בו בשנה זו. ג. אבילות בציענא בשבת שחל בה תשעה באב - אם עיקר דין יום תשעה באב הוא בשבת ויום ראשון הוא השלמה, יש לנהוג אבילות בציענא בשבת, אך אם תיקנו מעיקרא את ת"ב ביום שלאחריו, אין לנהוג אבילות בשבת כלל. ד. מעוברות ומניקות בתשעה באב שחל בשבת - החיוב שלהם לצום ביום ראשון, תלוי במחלוקת זו אם תשעה באב נחשב נדחה או לא. ולמעשה נראה ממנהג בני אשכנז שהם נוקטים, כי הצום ביום ראשון הוא תשלומין, שהרי הם מקילים לקטן שהגדיל ביום ראשון לפטרו מן התענית (עייני פסקי תשובות סי' תק"ז אות ד') וכן מקילים למעוברות ומניקות (עייני ביה"ל סי' תקנ"ט ד"ה ואינו). מאידך הם מחמירים לנהוג אבילות בציענא בשבת שחל בה ט"ב (רמ"א סי' תקנ"ד סעי' י"ט) ולעניינן שבוע שחל בו בלאו הכי אין להם נפק"מ. אמנם לדעת מרן השו"ע נראה שעיקר הצום קבעוהו ביום ראשון. ולכן סתם שאין דין שבוע שחל בו בשנה זו (סי' תקנ"א ס"ד), ואין אבילות בשבת זו כלל (סי' תקנ"ד סעי' י"ט), ומאידך קטן שהגדיל ביום ראשון חייב להתענות (אבני נזר שם) וכן מעוברות ומניקות בתשעה באב (ובעניינן מעוברות ומניקות בת"ב שנדחה, יש עוד מה לכתוב בזה ואכמ"ל ויתבאר בשבועות הבאים בעז"ה).

מגיה שהגיה מזוזה אחת שתי פעמים האם נחשב כשני מגיהים

ב] מעשה בסופר שהזמינו אצלו מזוזה והזמין התנה עמו שהמזוזה תעבור הגהה אצל שני מגיהים (מעיקר הדין די במה שהסופר מגיה את מה שכתב (כמבואר בשו"ע סי' ל"ב סעי' כ"א), אך כבר נהגו שלא להסתפק בכך אלא לתת לאדם אחר שיגיה וכמו שכתבו גדולי הפוסקים בענייני סת"ם (בני יונה יו"ד סי' רע"ט, מקדש מעט שם סי' ק"ל"ה) ויש שהחמירו בשני מגיהים (קול יעקב סי' ל"ב ס"ק ט"ו) ואותו מזמין חפץ לקיים דעה זו. לאותו סופר היה מגיה קבוע שאליו היה שולח את מזוזותיו להגהה, וכיון שהמזמין ביקש שני מגיהים, החליט לתת את המזוזה לאותו מגיה בשתי פעמים, בצורה כזו שהמגיה לא יזכור שמזוזה זו הייתה אצלו, ויגהנה שוב כראוי. ובא לשאול האם אכן עשה כראוי. תשובה: בפשטות נראה היה שניתן לעשות כך ונחשב כשני מגיהים. ואין לחוש שהלה יכיר את המזוזה בפעם השני ואא"כ נמצאה בה טעות לא מצויה כ"כ וכפי ששמעתי מאחד המגיהים שהגיה פרשיות של תפילין והכירם לאחר חדשים רבים כשהובאו לפניו שוב בשל טעות לא מצויה שהייתה שם] וכן הורה מרן הגר"י רצאבי בתחילה.

אלא שבספר קול יעקב (שם) כתב מסברא דטעם החומרא אצל שני מגיהים, 'כדי להחליף החושים של בני אדם כי אינם שוים כי אפשר שיראה זה מה שלא יוכל לראות זה', עכ"ל. הרי לדידיה צריך דווקא שני אנשים. ושאלתי שוב את מרן הגר"י רצאבי שליט"א, והשיב, שמבטל הוא את דעתו מפני דעת הגר"י"ח סופר, אך הוסיף שבספר פנינת ציון (עמ' י"ג) נראה שהבין שאף במגיה אחד יכולים דברי הקול יעקב להתקיים ע"י שבפעם אחת יבדוק את צורת האותיות ובפעם השנייה יבדוק רק חסרות ויתרות.

ולמעשה אמר לי מרן שליט"א כי מכיון שמעיקר הדין די במה שהסופר בודק את פרשיותיו והבדיקה ע"י מגיה אחר היא חומרא ושני מגיהים היא חומרא נוספת, וכ"ש בזמננו שיש גם הגהת מחשב, לכן בסתמא די שיתן למגיה אחד פעמיים, אא"כ המזמין נתכוון דווקא לחומרת וסברת ספר קול יעקב האמור.

הערות על התשובה בעניין תערובת המאפים

ג] לפני שבועיים (גליון קי"א) הבאנו תשובה בעניין מאפה חלבי שנתערב עם מאפים פרווה בשקית אחת, ובמסקנא העלנו שם בעניין הפירורים שהתערבו זה בזה, שיש לשער לפי הרוב. והעיר לי אברך ת"ח, כי מכיוון שיש כאן תערובת של מין בשאינו מינו דהיינו פירורים פרווה עם כאלו שעם טעם חלב. הרי הדין הוא לשער בששים כמבואר בב"י וברמ"א (סי' קט"ט ס"א). והתשובה להערתו המחכימה, כי אף אמנם שתערובת מין בשאינו מינו יבש ביבש יש לשער בששים, היינו מדרבנן שמה יבשל את התערובת (טור ובי"ש שם), אמנם בדבר מבושל או אפוי אין לחוש שהרי כבר נתבשל (הג"צ צבי לצדיק יו"ד סי' ס"ט, מנח"י כלל ב' א' ו'), וברוב חד בתי סגי. אמנם בלאו הכי י"ל, דמכיון שיש כאן תערובת היתר בהיתר, די בביטול ברוב כי אפילו בתערובת יבש ביבש של איסור דרבנן קי"ל שאין צריך ס' (ש"ך שם סק"ט) כיון שאף אם יבשלם לא יבא לידי תניית טעם איסור דאורייתא.

כתר של"א"ש

ויהי אחרי המגפה ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל (כ"ז, א' ב')

נא כשעמדו ישראל בערבות מואב לאחר שהוכו במגפה על דבר פעור, צווה הש"ית את משה ואלעזר הכהן למנות את בני ישראל, כמ"ש רש"י משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנתורות, וע"ש עוד טעם. (והם במדרש תנחומא אות ד').

וטעם נוסף מתבאר מרבני המדרש הגדול, כשהחל העם לינות בשטים היו אומות העולם יכולין להנותן, וכן הכתוב וחסן לאבותיהן וכו'. ולא עוד אלא שיש הקב"ה שמו עם כל משפחה ומשפחה החנכי הפלואי החצרוני, יה מעיד עליהן שהן בני אבותיהן, ע"כ.

ושינתף זה נזכר לעיל מינה במד"ג, אמר ר' אדי, הי ברישא דתיבתא, יוד בסופא. העיד עליהן שהן בניהן שלאבותיהן. ומה טעמיה (פ"י מנין למד ר"א שזוהו הרמו בתוספת ה' והי', ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל (תהלים קכ"ב, ד'), יה מעיד עליהן שהן בניהן שלאבותיהן (ועיי' שהש"ר פ"ד כ"ד).

ב] ובספר הרמזים לרבינו יואל (הובא כאן בתו"ש אות ט') הקשה הרי מצינו גם באומות העולם, החתי והאמורי וכו' ותיצ"ך דכאן הוציא (הכתוב את] ישראל בלשון אחרת, שנאמר חנוך משפחת החנכי וכו' אבל באוה"ע לא נאמר כנען משפחת הכנעני וכיוצא בהן ע"כ.

ונראה לפרש כוונתו בשני אופנים, א' שהדקדוק כאן הוא מכפל הלשון, לחנוך משפחת החנכי, כי אחר שאמר בני ראובן חנוך ופלוא וכו', מדוע הוצרך להוסיף משפחת החנכי ומשפחת הפלוא וכו', אלא גם הכתוב להשמיענו שהשפחה הקב"ה שכניתו עליהן. א"נ כוונתו, דכאן הזכיר הכתוב שמו על 'משפחות' ישראל ולא רק על האומה, להורות טהרת היחס שבמשפחות ישראל.

ג] ויש להתבונן בעיקר ענין זה שהיו אומות העולם יכולין להנותן, ומה איכפת לנו מהן עד שהוצרך הקב"ה לחתום שמו על משפחות ישראל, וכי מפייהם אנו חיים. ובפשטות יש לומר שזוהו כבודן של ישראל שכל העם אומרים אחריהן מקודש מקודש, וביותר זהו כבודו של הקב"ה שכך נראית אומתו ונחלתו גל נעול מעין חתום (רוגמת המשל המובא שם במדרש על בנותיו של מלך, ע"ש). אבל נראה שיש כאן עומק נוסף, כי הנה מה אכפת לאומות העולם מה עושים ישראל, אלא שבכך רוצים לתת מנוח ליצרם, ולומר אם בארזים נפלה שלהבת עבירה, אף אנחנו איננו צריכים להגדר ממנה. וע"ז משיבם הקב"ה חלילה, גן נעול אחותי כלה.

אבל בשעת החורבן קונן הנביא (ישעיה א', כ"א) איכה היתה לזונה קריה נאמנה ותרגם יונתא, איכיון תבו עובדהא למהוי כסעיתא, קרתא מהימנתא. תחת שילמדו ישראל את אומות העולם למדו לעשות כמעשיהם. ויהי' שבמהרה יקוים בנו, עיר הצדק יקרא לך קריה נאמנה (שם, כ"ז), והלכו עמים רבים ואמרו לו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם (שם ב', ג'). אכ"ר. שבת שלום.

שרח בת אשר במשנת רבותינו

ושם בת אשר שרזו (כ"ו, מ"ו)

מדוע הזכרה שרח בת אשר במנין זה

א[הנה במנין בני ישראל בערבות מואב, אחר שזכור בני אשר, ימנה ישו ובריעה, נזכרה גם שרח אחותם. ורק היא נזכרה מבנות השבטים. וכבר מצינו שזכרה שרח לבדה בפרשת ויגש (בראשית מ"ז, י"ז) כשנמנו יוצאי ירך יעקב ברדתם מצרימה ישרח אחותם, ולא נזכרו שאר בנות השבטים. והטעם מפני שעד ירדתם מצרימה עדיין לא נולדו עוד מבנות השבטים, רק שרח, וכן יוכבד שנולדה בין החומות אך לא נזכרה מפורש בכתוב (עי' ב"ב קכג, ב. ובענין התאמות שנולדו עם השבטים עי' רש"י שם פס' כ"ו דמתו קודם שירדו מצרימה. והרמב"ן שם פס' ט"ז כתב שנישאו לשבטים) וכ"כ מהר"י בדיחי זלה"ה בחן טוב (ר"פ מקץ) ששאר השבטים עדיין לא נולדו להם בנות.

אך במנין שבפרשתנו יש להתבונן, מדוע נמנית גם שרח, הלא לא מנו אלא את אלו שעמדו בערבות מואב, ומבואר כי אכן חיה בעת ההיא. נמצא שזכתה והאריכה ימים מזמן ירדתם מצרימה ועד עתה שעמדו בשערי ארץ ישראל. וכן איתא בסדר עולם רבה (פ"ט), שרח בת אשר היתה מבאי מצרים ומיוצאיה, מבאי מצרים דכתיב וסרח אחותם ומבאי הארץ שנאמר ושם בת אשר שרח וכן דייק שם על יוכבד כי ממה שזכרה לקמן (פס' נ"ט) ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי, משמע שגם היא היתה מבאי מצרים ומבאי הארץ.

ב[ועדיין יש לתמוה הלא לא נצטוו למנות אלא את הזכרים מבין עשרים שנה, ואע"פ שלא נזכר במנין זה 'כל זכר' במפורש, מ"מ נזכר 'כל יצא צבא' והנשים הלא אינם יוצאות בצבא]. ומדוע נמנתה שרח עמהם.

וכבר עמד בזה רש"י כאן, וכתב, לפי שהייתה קיימת בחיים, מנאה כאן, ע"כ. ונראה דכוונתו לומר, דאמנם לא עמדה למנין, שהרי לא נמנו אלא הזכרים וכאמור, אלא שלרוב חשיבותה, שהיתה מבנות השבטים וזכתה וחיתה עד העת ההיא, נזכרה בפקודי בני ישראל שבכניסתם לארץ.

והנה גם יאיר ומכיר בני מנשה האריכו ימים וחיו בעת ההיא (עי' ב"ב קכא, ב דלפי שהיו בשעת הגזירה יותר מבני שישים לא נכללו בה) וא"כ מה הרבותא בשרח. ומכל מקום י"ל כי שרח חשובה יותר, שהיא דור אחד לפניהם, שהרי היא בת אשר והם בני מנשה בן יוסף.

אריכות ימיה של שרח

ג[וענין אריכות ימיה של שרח הביא מהר"א סבע בצרור המור פרשת ויגש (שם), בתוספת דברים מהמדרש (ואע"פ שלא הזכיר שהוא מדרש, כך נראה כפי הלשון שהביא זאת בשם ר' יוסי, ועוד שסיים שם אחר מנין יוצאי ירך יעקב, עד כאן כתבתי מן המדרש, ע"ש), רבי יוסי אמר, שרח בת אשר היתה מבאי מצרים ומבאי הארץ. ולפי שזכתה ליכנס לארץ ולישב שם שנים רבות מרוב צדקותה, קראה הכתוב אחותם. ובכל מקום היא נמנית עם אחיה כשם שהיה לאחיה שם בארץ, כך היה לה שם, שנכנסה לשם. והיא אותה אשה חכמה שמסרה לשבע בן בכרי ביד יואב (שמואל ב' כ' ט"ו). ועי' מדה"ג לעיל ט"ז ל"ב שהיא אחת מג' נשים שהצילו בעליהן מן המיתה, ומבואר שהיה לה בעל. וע"ע בראשית רבה פ"ד ט' ו"ע מה שדרש בזה מהר"ש שבו זלה"ה בחמ"י פרשת ויגש), ובסוף נכנסה לחיים בגן עדן ע"כ. נמצא שהאריכה ימים גם בארץ ישראל עד ימי דוד ויואב.

ויתירה מזו מצינו בתרגום יונתן כאן, שכלל לא נפטרה, אלא 'אדברת בשתי רבון מלאכין, ואתעלת לגנתא דעדן בחיאה'. וכ"כ במדרש הביאור (ויגש שם) ששרח לא טעמה טעם מיתה, ע"ש. ובוז"ה"ק פרשת שלח (דף קסו, ב) נזכר שיש לה היכל בשמים ועמה כמה רבוא ואלפי נשים.

הטעם שזכתה לאריכות ימים זו

ד[והנה מלשון המדרש שבצרור המור נראה שזכתה לאריכות ימים זו 'מרוב צדקותה'. אכן בתרגום יונתן שם נתבאר טעם אחר, מן בגלל דבשרת ית יעקב דעד כדון יוסף קיים ע"כ.

וכן איתא בוז"ה"ק שם, תלת זמנין ביומא מכריזין קמה, הא דיוקנא דיוסף צדיקא אתא, ואיהי חדאת ונפקת לגבי פרגודא חדא דאית לה, וחמאת נהירו דדיוקנא דיוסף, וחדאת וסגידת לגביה ואמרת, זכאה האי יומא דאתעריית בשורה דילך לגבי סבאי, ע"כ. וסדר המעשה הובא במדרש הגדול (בראשית מ"ה, כ"ו), רבנן אמרו, [ואמרו השבטים] אם אנו אומרים לו תחילה יוסף קיים, שמא תפרח נשמתו. מה עשו, אמרו לשרח בת אשר, אמרי לאבינו שיוסף קיים והוא במצרים. מה עשת, המתינה לו עד שהוא

עומד בתפלה ואמרה בלשון תימה יוסף במצרים, יולדו לו על ברכים, מנשה אפרים. פג לבו, כשהוא עומד בתפלה. כיון שהשלים, ראה העגלות מיד, ותחי רוח יעקב אבינו, ע"כ (ועי' שפתי כהן עה"ת שהביא מפרקי דר"א שהיתה ממנגנת ובניגון היתה מארכת ומבלעת הדבר, קודם בהבלעה ואח"כ עשתה ממנו יתד יוסף חי ע"כ. ולפניו ליתא). ונרמז ענין זה בלשון הפסוק ויגדו לו, כתיב חסר, שבניו לא הגידו לו אלא שרח בת אשר. כ"כ במדרש החפץ ובמדרש חסירות ויתירות שם.

מדוע לא נכללה בגזירת המרגלים

ה[ויש לשאול, הרי על מנין זה אמר הכתוב (לקמן, ס"ד ס"ה) ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני. כי אמר ה' להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש, כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון. ואין חיתה שרח מהדור ההוא. ולא נכללה בגזירת המרגלים.

ומצאתי במדרש הגדול, כי הנשים לא היו בכלל הגזירה, וז"ל ולא נותר מהם איש, על האנשים היתה הגזירה ולא על הנשים, שהרי שרח בת אשר היתה מבאי מצרים ומבאי הארץ, ע"כ.

וטעם הדבר שלא נכללו הנשים בגזירה נתבאר כאן במדרש רבה (פכ"א י') ותקרבנה בנות צלפחד, אותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים וכו' וכן במרגלים שהוציאו דבה וישבו וילינו את כל העדה, ועליהם נגזרה גזרה שאמרו לא נוכל לעלות, אבל הנשים לא היו עמהם בעצה, שכתוב למעלה מן הפרשה כי אמר ה' להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה, איש ולא אשה, על מה שלא רצו להכנס לארץ, אבל הנשים קרבו לבקש נחלה. לכך נכתבה פרשה זו סמוכה למיתת דור המדבר שמשם פרצו האנשים וגדרו הנשים, ע"כ.

בת מי היתה

ו[והנה תמה הרמב"ן מדוע אמר הכתוב י'שם' בת אשר שרח ולא ז'בת אשר שרח', והביא גירסא שהיתה לפניו בתרגום, י'שום בת איתת אשר שרח'. דהיינו שלא היתה בתו ממש אלא בת אשתו. ולפי"ז יובן כי רק 'שמה' היה 'בת אשר' ומוחמת שגידלה בביתו נקראת על שמו. אבשר' אבל לא היתה ממש מבנות אשר. ובוזה ביאר ג"כ לשון הכתוב י'שרח אחותם שבפרשת ויגש, שהיתה רק אחותם מן האם אבל לא היתה בת אשר. וכתב הרמב"ן, כי הטעם שנמנית כאן, לפי שהיתה בת יורשת נחלה, שלא היו לה אחים מאביה, וכיון שאמר הכתוב בסמוך (פס' נ"ג) לאלה תחלק הארץ בנחלה, הזכירה לנחלה, עכת"ד.

ז[וכבר העירו בדעת זקנים מבעלי התוספות והחזקוני, מי היה אביה, אם הוא אחד מן השבטים למה לא נזכרה על שמו. ואם איש אחר, מדוע מתייחסת על יעקב [בפרשת ויגש שנמנו יוצאי ירך יעקב]. ולדברי הרמב"ן יש להקשות עוד דאם היא בת איש אחר, היאך תיטול חלק בנחלת הארץ, שהיא ירושה לבני ישראל.

עוד יש להקשות לדברי הרמב"ן, דהנה במדרש אגדה תמה מדוע בירידתם למצרים נזכרה שרח לפני חבר ומלכיאל בני בריעה. וכאן הזכירו לאחריה, ותירץ, לפי שבני בריעה נטלו חלק בארץ כאשר עשו דודיהן לכך חשבם עמהם. אבל שרח לא נטלה חלק בארץ על כן חשבה בסוף. אבל בירידתן למצרים חשבה תחלה לפי ששרח גדולה היתה על שנים, על חבר ומלכיאל לכך חשבה תחלה, ע"כ. נמצא שכלל לא נטלה חלק בארץ.

נוסח ספרי תימן והספרים שלפניו בתרגום

ח[ואכן בנוסחאות התרגום בדפוסים לפנינו וכן בספרי תימן הגרסא היא י'שום בת אשר שרח'. וכ"כ במרפא לשון. וכן תרגום רס"ג, וכאן אסם אבנה' אשר שרח. מבואר שהיתה בת אשר ממש.

וליישב מה שאמר הכתוב י'שם', כתב החזקוני, לפי ששמה היה ידוע ביותר במעשים טובים ובחסידות, כתב בה ושם כלומר י'שם הידועה והחשובה'. וכ"כ בדע"ז מבעלי התוספות. (ובע"ז הבאנו לעיל מצרור המור, שמרוב צדקותה זכתה ליכנס לארץ, משמע שהיתה בעלת צדקות גדולה ומיוחדת).

וליישב מה שכתוב בפרשת ויגש י'שרח אחותם' כתב היאר, שאין להוכיח מכך שאינה בתו, שהרי בסמוך בפקודי הלוי (פס' נ"ט) הזכיר הכתוב ז'תלד לעמרם את אהרן ואת משה ואת מרים אחותם, ובודאי היתה אחותם מן האב והאם, וכפי שמפורש בתחילתו שאותם ילדה יוכבד בת לוי לעמרם.

מדרכי רבותינו - מוהר"ר ישראל ב"ר נסים רצאבי זלה"ה

רבינו נולד בשנת התרס"ט (לערך) לאביו מוהר"ר נסים (ב"ר שלום) שהיה רב בית הכנסת הגדול ברצאבה, ויחד עם אחיו הגדול מוהר"ר נסים זלה"ה (לימים אב"ד רצאבה), שקדו על התורה ועל העבודה. הנהגה קדושה ומיוחדת קבלו עליהם שני האחים, 'שלא לילך ארבע אמות בלי תורה', וכך היו הולכים שניהם יחדיו גורסים ומשננים את משנתם, ואם הלילה שכחו את משנתם, עמדו על עומדם עד שזכרו בה והמשיכו בדרכם וואמנם את רבינו לא זכה דורנו להכיר, אך אחיו מוהר"ר נסים זלה"ה היה ידוע בבקיאותו המופלגת, ושקיעותו בתורה. ואציין רק מעשה אחד ששמעתי בשם אחד מוקני רצאבה שעדיין חי עימנו לאיו"ט, כי פעם לן במקום אחד עם מוהר"ר נסים בעצירותו, ושמע איך פיו ממלמל כל הלילה בדברי תורה, משנה וגמרא. נשא את בתו של רבי שלום שוכר זלה"ה, אחות אשת אחיו מוהר"ר נסים, שמחה גדולה היתה בעת חתונתו ובני העיר הרעיפו עליו מתנות לרוב יותר מהרגיל באהבתם אותו. ממנה נולדו לו חמשה בנים, אך כולם נפטרו על פניו. גם רבינו לא זכה להאריך ימים ונפטר בגיל ל"ה. אחיו הגדול היה עליו בעצור גדול וממש נחלה כל שנת האבל, רוב יגונו כתב עליו מספר מר מרטיט (נרפס גם בשער"י פנחס התשפ"א) זיע"א.